

กองทุนการเงินระหว่างประเทศ International Monetary Fund (IMF)

เว็บไซต์ www.imf.org

ที่ตั้ง วอชิงตัน ดี.ซี. สหรัฐฯ

ก่อตั้งเมื่อ 22 ก.ค.2487

สมาชิก 189 ประเทศ

ผู้อำนวยการบริหาร

นาง Kristalina Ivanova Georgieva-Kinova หรือ Kristalina Georgieva นักเศรษฐศาสตร์ชาวบัลแกเรีย ดำรงตำแหน่งเมื่อ 1 ต.ค.2562 (วาระ 5 ปี)

ภารกิจ กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund-IMF) ก่อตั้งเมื่อ 22 ก.ค.2487 เป็นผลจากการประชุม United Nations Monetary and Financial Conference หรือ Bretton Woods Conference ที่เบรตตันวูดส์ สหรัฐฯ มีฐานะเป็นทบวงการชำนัญพิเศษแห่งสหประชาชาติ และมีหน้าที่สนับสนุนความร่วมมือทางการเงินและการค้าระหว่างประเทศให้ขยายตัวอย่างสมดุลเสริมสร้างเสถียรภาพของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราระหว่างประเทศ จัดตั้งระบบการชำระเงินระหว่างประเทศ และให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่ประเทศสมาชิกที่ประสบปัญหาทางการเงิน

IMF จะเผยแพร่รายงานการคาดการณ์อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจระดับโลก ระดับภูมิภาค และระดับประเทศ ในช่วง เม.ย. และ ต.ค. ของทุกปี พร้อมกับเสนอแนะนโยบายในการบริหาร นโยบายการเงิน

และจัดการเศรษฐกิจมหภาค นอกจากนี้ ยังมีการส่งผู้แทนเข้าศึกษาและประเมินเศรษฐกิจแต่ละประเทศในโครงการ Country Surveillance เป็นประจำทุกปี อีกทั้งจัดการประชุมระดับผู้บริหารกับธนาคารโลก (World Bank-WB) โดยเชิญรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังและผู้ว่าการธนาคารกลาง นักวิชาการ ภาครัฐกิจ และภาคประชาสังคม เข้าหารือประเด็นด้านเศรษฐกิจโลกปีละ 2 ครั้ง คือ ช่วง เม.ย. และ ต.ค.

เมื่อปี 2562 เป็นปีแรกที่ IMF สอดแทรกประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมเข้าสู่แนวทางการดำเนินนโยบายการเงินและการคลัง อีกทั้งจะนำการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเข้าสู่การวิเคราะห์และประเมินตัวเลขการขยายตัวทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ ยังกังวลต่อผลกระทบของเศรษฐกิจโลกจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ที่อาจฉุดรั้งเศรษฐกิจโลก และทำให้เศรษฐกิจโลกใช้เวลาหลายปีในการฟื้นตัว จึงเสนอให้แต่ละประเทศปฏิรูปเชิงโครงสร้างเศรษฐกิจ ดำเนินนโยบายการคลังมากกว่าการพึ่งพินโยบายการเงินแบบผ่อนคลายเป็นเนื่องจากนโยบายการเงินที่ผ่อนคลายเป็นเวลานานทำให้เกิดความเสี่ยงต่อระบบการเงิน

ปี 2563 IMF ให้เงินทุนช่วยเหลือให้กับประเทศสมาชิกเพื่อรับมือกับโรค COVID-19 โดยประเทศสมาชิกมีสิทธิเข้าถึงแหล่งเงินทุนผ่าน General Resources Account (GRA) ซึ่งจะพิจารณาให้ความช่วยเหลือแต่ละประเทศแตกต่างกันตามสถานะเศรษฐกิจ อาทิ IMF สนับสนุนเงินทุนให้กับประเทศรายได้น้อยด้วยอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 0 จนถึง มิ.ย.2564 ผ่าน Poverty Reduction and Growth Trust (PRGT) และสนับสนุนเงินทุนให้ประเทศรายได้ต่ำที่ต้องการเงินทุนสำหรับปรับโครงสร้างดุลการชำระเงินเพื่อแก้ไขปัญหาราคาสินค้าผันผวนรุนแรง การเกิดภัยธรรมชาติรุนแรง ตลอดจนเกิดความเปราะบางทางเศรษฐกิจผ่านแหล่งเงินทุน Rapid Financing Instrument (RFI) จนถึงสิ้น ต.ค.2563 IMF ให้เงินช่วยเหลือประเทศสมาชิกเพื่อรับมือกับการแพร่ระบาดของโรค COVID-19 แล้วมูลค่า 250,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ

ปี 2564 IMF ประสบความสำเร็จในการเพิ่มการจัดสรรสิทธิพิเศษถอนเงิน (Special Drawing Rights-SDRs) หรือสินทรัพย์ที่ IMF กำหนดขึ้น และถือเป็นเงินสำรองระหว่างประเทศครั้งใหม่มูลค่าสูงสุดเป็นประวัติการณ์ที่ 650,000 ดอลลาร์สหรัฐ มีผลบังคับใช้เมื่อ ส.ค.2564 โดยจะเป็นสภาพคล่องในระบบเศรษฐกิจโลกด้วยการสนับสนุนทุนสำรองระหว่างประเทศ และช่วยลดภาระหนี้ระดับสูงให้กับสมาชิก อีกทั้งสนับสนุนระบบเศรษฐกิจและเพิ่มขีดความสามารถในการรับมือกับวิกฤตโรค COVID-19 ให้กับสมาชิก โดย IMF ย้ำให้สมาชิกใช้ SDRs ให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีการกำกับดูแลที่เข้มงวดและโปร่งใส ซึ่ง IMF ได้สร้างกรอบการประเมินผลกระทบทางเศรษฐกิจมหภาคของการจัดสรร SDRs ครั้งใหม่ อาทิ การกำกับดูแล การประเมินผลดีต่อการสร้างความยั่งยืนด้านการกู้เงินและภาระหนี้ อีกทั้งมีการทบทวน ติดตามผล และรายงานการใช้ SDRs ทุก 2 ปี

อย่างไรก็ดี The Atlantic Council Think Tank ของสหรัฐฯ ระบุห้วง ส.ค.2564 ว่า รัฐบาลอัฟกานิสถาน เมียนมา และเวเนซุเอลา จะไม่ได้รับการจัดสรร SDRs ดังกล่าว ทำให้มีเพียง 187 ประเทศจาก 190 ประเทศที่ได้รับการจัดสรร เพราะ IMF ระบุสิทธิ SDRs ต่อเวเนซุเอลาเมื่อปี 2562 ส่วนรัฐบาลเมียนมาและอัฟกานิสถาน ยังไม่ได้รับการรับรองสถานะอย่างเป็นทางการจากประชาคมระหว่างประเทศหลังการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองภายในช่วงปี 2564

IMF ยังร่วมกับธนาคารโลก (World Bank-WB) เรียกร้องให้ประเทศเจ้าหนี้ผ่อนปรนการชำระหนี้ต่อประเทศยากจนที่ได้รับผลกระทบจากโรค COVID-19 โดยระบุว่า เป็นวิธีเดียวที่จะทำให้ประเทศเหล่านี้

มีเงินทุนเพียงพอในการยับยั้งการแพร่ระบาดของโรค และบรรเทาผลกระทบทางสังคมและเศรษฐกิจ ทั้งนี้ IMF และ WB ได้ร่วมกันออกมาตรการช่วยเหลือด้านเงินทุนฉุกเฉินอย่างต่อเนื่อง ทั้งการให้เปล่าและให้กู้เงิน โดยมุ่งเน้นที่ประเทศกำลังพัฒนาและประเทศตลาดเกิดใหม่ที่มีหนี้ระดับสูง นอกจากนี้ ยังเรียกร้องสมาชิก G20 ให้ความช่วยเหลือคนจนและกลุ่มที่มีความเปราะบางทางเศรษฐกิจ ซึ่งได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรค COVID-19 รุนแรงกว่ากลุ่มอื่น ๆ รวมทั้งช่วยเหลือภาคธุรกิจให้สามารถรักษาระดับการจ้างงานให้ทรงตัวได้

นาง Kristalina Georgieva ผอ. IMF กล่าวในการประชุมประจำปีระหว่าง IMF กับ WB เมื่อ 14 ต.ค.2565 ว่า หลายประเทศต้องเผชิญกับภาวะวิกฤตทั้งจากโรคระบาด สงคราม และอัตราเงินเฟ้อที่สูง ทำให้เกิดวิกฤตค่าครองชีพ ซึ่ง IMF ได้จัดหาเงินทุนใหม่มูลค่า 260,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ให้กับ 93 ประเทศ ตั้งแต่เกิดการแพร่ระบาดของโรค COVID-19 และให้เงินสนับสนุน 16 ประเทศมูลค่าเกือบ 90,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ตั้งแต่เกิดสงครามในยูเครน และอีก 28 ประเทศสนใจที่จะรับเงินสนับสนุนจาก IMF นอกจากนี้ IMF ยังอนุมัติเงินกู้จำนวน 141,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เพื่อให้ประเทศต่าง ๆ สามารถฟื้นตัวจากการแพร่ระบาดของโรค COVID-19 และยังคงลงที่จะจัดหาเงินทุนเพิ่มเติมให้กับประเทศที่ได้รับผลกระทบหนักที่สุดจากวิกฤตอาหารทั่วโลก ตลอดจนให้การสนับสนุนนโยบายเพื่อการลดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การปรับตัวและการเปลี่ยนผ่านสู่เศรษฐกิจสีเขียว

ทุนสำรองระหว่างประเทศทั่วโลก

IMF เผยแพร่ผลสำรวจสัดส่วนทุนสำรองอัตราแลกเปลี่ยนระหว่างประเทศอย่างเป็นทางการ (Currency Composition of Official Foreign Exchange Reserves-COFER) เมื่อ 5 พ.ค.2564 ว่า ทุนสำรองระหว่างประเทศในรูปดอลลาร์สหรัฐที่ธนาคารกลางทั่วโลกถือครองลดต่ำลงเหลือ 59% เมื่อไตรมาส 4 ของปี 2563 ซึ่งต่ำที่สุดในรอบ 25 ปี เนื่องจากธนาคารกลางทั่วโลกถือครองสกุลเงินอื่น ๆ เพิ่มขึ้นต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2542 เฉพาะอย่างยิ่งสกุลเงินดอลลาร์แคนาดา ดอลลาร์ออสเตรเลีย และเงินหยวนของจีน ที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วตั้งแต่ปี 2552 จนรวมกันอยู่ที่ 9% ของทุนสำรองระหว่างประเทศทั้งหมด ภาวะดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงบทบาทของดอลลาร์สหรัฐที่ลดลงในระบบเศรษฐกิจโลก ซึ่งหากสัดส่วนถือครองเงินทุนสำรองในรูปดอลลาร์สหรัฐลดต่ำลงมาก อาจกระทบตลาดอัตราแลกเปลี่ยนและตลาดพันธบัตรทั่วโลก

นอกจากนี้ สัดส่วนการถือครองเงินทุนสำรองระหว่างประเทศในรูปดอลลาร์สหรัฐของธนาคารกลางทั่วโลกจะยังลดลงต่อเนื่อง เนื่องจากธนาคารกลางทั่วโลกมีแนวโน้มจะกระจายความเสี่ยงค่าเงิน เฉพาะอย่างยิ่งธนาคารกลางรัสเซียที่ลดการถือครองดอลลาร์สหรัฐลงอย่างมีนัยสำคัญในช่วงหลายปีที่ผ่านมา อย่างไรก็ตาม แม้จะมีการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจนมากขึ้นเกี่ยวกับสัดส่วนดังกล่าว แต่ IMF คาดว่า ดอลลาร์สหรัฐ จะยังคงเป็นเงินทุนสำรองระหว่างประเทศที่มากที่สุดในโลกต่อเนื่องในระยะยาว

การให้ความช่วยเหลืออัฟกานิสถานและเมียนมา

อัฟกานิสถาน IMF แถลงเมื่อ 18 ส.ค.2564 ว่า อัฟกานิสถานจะไม่สามารถเข้าถึงเงินทุนของ IMF ได้อีกต่อไป รวมถึง SDRs เนื่องจากประชาคมโลกยังไม่มีมติชัดเจนเกี่ยวกับการยอมรับรัฐบาลอัฟกานิสถาน

หลังจากกลุ่มตอลีบันเข้าควบคุมประเทศ ทั้งนี้ ความเคลื่อนไหวดังกล่าวของ IMF เกิดขึ้นหลังจากรัฐบาลสหรัฐฯ ประกาศอายัดเงินทุนสำรองของรัฐบาลอัฟกานิสถานที่อยู่ในสหรัฐฯ เพื่อปิดกั้นกลุ่มตอลีบันไม่ให้เข้าถึงเงินทุนดังกล่าว

เมียนมา นาย Gerry Rice โฆษก IMF ระบุเมื่อ 3 พ.ย.2564 ว่า IMF ไม่พบหลักฐานและไม่สามารถตรวจสอบได้ว่า รัฐบาลทหารเมียนมาเบิกจ่ายเงินทุนที่ IMF สนับสนุนให้กับเมียนมาตรงตามวัตถุประสงค์หรือไม่ โดย IMF สนับสนุนเงินทุนให้กับเมียนมาเพียงไม่กี่วันก่อนการรัฐประหารเมื่อ 1 ก.พ.2564 จำนวน 372 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เพื่อแก้ไขวิกฤตโรค COVID-19 และช่วยเหลือประชาชนเมียนมา เฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มเปราะบาง นอกจากนี้ นาย Rice ยังระบุว่า รัฐบาลทหารไม่มีความโปร่งใสเหมือนกับรัฐบาลพลเรือนก่อนหน้านี้

ข้อวิจารณ์ IMF

Wilmer Cutler Pickering Hale and Dorr บริษัทด้านกฎหมายของสหรัฐฯ ที่สืบสวนความผิดปกติของรายงาน Doing Business โดย WB ประจำปี 2561 กล่าวหาเมื่อ ต.ค.2564 ว่า นาง Kristalina Georgieva ผอ. IMF กดดันให้เจ้าหน้าที่เปลี่ยนแปลงข้อมูลในรายงาน Doing Business ประจำปี 2561 เพื่อปรับอันดับของจีนให้ขึ้นมาอยู่ที่อันดับ 78 จากอันดับ 85 การกระทำดังกล่าวน่าจะเป็นไปเพื่อขอการสนับสนุนเงินทุนจากรัฐบาลจีน อย่างไรก็ดี นาง Georgieva ปฏิเสธข้อกล่าวหาดังกล่าว ซึ่งคณะกรรมการบริหารของ IMF ยกระดับการสอบสวนนาง Georgieva พร้อมทั้งผู้ตรวจสอบข้อมูลรายอื่น ๆ ทั้งนี้ การกล่าวหาดังกล่าวอาจทำลายชื่อเสียงของ IMF ที่เป็นองค์กรด้านเศรษฐกิจและการเงินระดับโลก

การจัดสรร SDRs เพิ่มเติมสูงสุดเป็นประวัติการณ์เมื่อ ส.ค.2564 ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์จากประชาคมระหว่างประเทศว่า เป็นการจัดสรรตามโควตา ทำให้ประเทศรายได้สูงได้รับการจัดสรร SDRs เป็นสัดส่วนสูง แต่ประเทศรายได้ต่ำได้รับการจัดสรร SDRs ในสัดส่วนน้อย ทั้งที่ประเทศกำลังพัฒนามีความจำเป็นต้องได้รับการจัดสรร SDRs มากกว่าประเทศพัฒนาแล้ว

IMF ถูกวิพากษ์วิจารณ์อย่างหนักจากการดำเนินงานว่า ไม่เป็นไปตามหลักประชาธิปไตยและกำลังเผชิญวิกฤตในการสนับสนุนการค้าเสรี โดยมีการเรียกร้องให้ IMF ดำเนินงานที่เอื้อประโยชน์ให้ทุกประเทศอย่างเท่าเทียม เพราะเห็นว่าการดำเนินงานในลักษณะดังกล่าวของ IMF ขัดต่อหลักประชาธิปไตย และเน้นการเอื้อประโยชน์ต่อกลุ่มทุนในประเทศพัฒนาแล้ว ซึ่งจะซ้ำเติมความเหลื่อมล้ำระหว่างประเทศให้รุนแรงขึ้นในช่วงภาวะเศรษฐกิจโลกกำลังชะลอตัว อีกทั้ง ผอ. IMF ที่มาจากการเลือกตั้งมักถูกชี้นำโดยสหรัฐฯ และสหภาพยุโรป โดยสหรัฐฯ มีสิทธิใช้อำนาจยับยั้ง (Veto) แต่เพียงฝ่ายเดียว

องค์กรพัฒนาเอกชนกว่า 504 องค์กร ออกแถลงการณ์เมื่อ ต.ค.2563 เรียกร้อง IMF ให้ทบทวนเงื่อนไขการให้เงินกู้เพื่อช่วยเหลือประเทศต่าง ๆ จากผลกระทบของโรค COVID-19 ที่เน้นให้ประเทศที่ได้รับเงินกู้อำนาจนโยบายรัดเข็มขัด (Austerity) ในช่วงที่เศรษฐกิจฟื้นตัว เนื่องจากหวั่งกังวลว่า นโยบายรัดเข็มขัดจะอุดหนุนการฟื้นตัวของเศรษฐกิจและการจ้างงาน ไม่ได้ทำให้การฟื้นตัวของเศรษฐกิจดีขึ้น รวมถึงทำให้เกิดความยากจนและความเหลื่อมล้ำมากขึ้น เนื่องจากจะลดทอนการใช้จ่ายเพื่อการลงทุนด้านสาธารณสุข การคุ้มครองทางสังคม การศึกษา และเงินบำนาญบำนาญ ซึ่งจะส่งผลให้ประชาชนกลุ่มเปราะบางของสังคมได้รับผลกระทบอย่างรุนแรง

ความสัมพันธ์กับไทย

ไทยสมัครเป็นสมาชิก IMF เมื่อ 3 พ.ค.2492 เป็นสมาชิกลำดับที่ 44 ไทยเคยได้รับความช่วยเหลือทางการเงินจาก IMF ตามโครงการเงินกู้ Stand-by รวม 5 ครั้ง วงเงินรวม 4,431 ล้าน SDR (Special Drawing Right/ค่าเงินกลางของ IMF) โดยเมื่อปี 2521 กู้เงิน 45.25 ล้าน SDR ต่อมาในช่วงที่ไทยประสบปัญหาภาวะเศรษฐกิจตกต่ำหลังวิกฤตน้ำมันครั้งที่ 2 ระหว่างปี 2524-2529 ได้รับกู้เงิน 3 ครั้ง รวม 1,486 ล้าน SDR และเมื่อ ส.ค.2540 ไทยกู้เงิน 2,900 ล้าน SDR (วิกฤตต้มยำกุ้ง) อย่างไรก็ตาม ไทยสามารถชำระคืนเงินกู้จาก IMF ได้ทั้งหมดเมื่อ ก.ค.2546 ซึ่งเป็นการชำระคืนก่อนกำหนดถึง 2 ปี ทำให้ปัจจุบันไทยไม่มีภาระหนี้คงค้างกับ IMF และถือเป็นการประกาศเอกราชทางเศรษฐกิจของไทย ทั้งนี้ ไทยได้รับการจัดสรรสิทธิพิเศษในการถอนเงิน หรือ SDRs จาก IMF เมื่อ ส.ค.2564 เป็นเงินทุนสำรองระหว่างประเทศเพิ่มขึ้น 140,000 ล้านบาท ซึ่งไม่ใช่เงินให้เปล่า แต่มีต้นทุนด้านดอกเบี้ยที่ไทยต้องจ่าย

นาง Georgieva พบหารือกับนายอาคม เติมพิทยาไพสิฐ รมว.คลัง ระหว่างการประชุมผู้นำเอเปค เมื่อ 18 พ.ย.2565 ที่ไทยเป็นเจ้าภาพ โดยทั้งสองฝ่ายมีการหารือถึงภาพรวมในประเด็นด้านเศรษฐกิจ โดย IMF เห็นว่า ภาพรวมเศรษฐกิจของสมาชิกเขตเศรษฐกิจเอเปคในปี 2565 จะขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ขณะที่เศรษฐกิจโลกยังคงมีความเสี่ยงจากปัญหาเงินเฟ้อและสถานการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อราคาพลังงานที่สูงขึ้น โดยนาง Georgieva ชื่นชมการบริหารจัดการนโยบายการคลังของไทย โดยเฉพาะการบริหารจัดการหนี้สาธารณะ ซึ่งเงินกู้ของรัฐบาลเกือบทั้งหมดอยู่ในรูปของสกุลเงินบาท ทำให้ไม่ได้รับผลกระทบจากการที่ดอลลาร์สหรัฐแข็งค่า

นาง Georgieva เห็นว่า ความท้าทายทางเศรษฐกิจของไทยที่สำคัญ อาทิ การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ที่ไทยอาจมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการรับมือกับปัญหาดังกล่าวกับประเทศอื่น และปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดย IMF สนับสนุนการใช้กลไก Carbon Pricing นอกจากนี้ ยังสนับสนุนไทยในการส่งเสริมความร่วมมือในการเสริมสร้างความเชื่อมโยงในภูมิภาค (Connectivity) โดย IMF พร้อมให้ความร่วมมือกับไทย กลุ่มประเทศลุ่มน้ำโขง และอาเซียน เพื่อส่งเสริมการพัฒนาที่ครอบคลุมและยั่งยืน

นาง Kristalina Georgieva ผอ. IMF พบหารือกับนายเศรษฐพุฒิ สุทธิวาทนฤพุฒิ ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย เมื่อ 18 พ.ย.2565 ระหว่างเยือนไทยเพื่อเข้าร่วมการประชุมผู้นำเอเปค เมื่อ 19 พ.ย.2565 เกี่ยวกับภาวะเศรษฐกิจการเงินโลกที่เผชิญความท้าทายสูงจากการดำเนินนโยบายของกลุ่มประเทศเศรษฐกิจหลักที่ส่งผลกระทบต่อประเทศตลาดเกิดใหม่ ความเสี่ยงจากการแบ่งขั้วทางเศรษฐกิจ (economic fragmentation) จากปัญหาภูมิรัฐศาสตร์ที่เพิ่มขึ้นต่อเนื่อง และความเสี่ยงต่อเศรษฐกิจจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ รวมถึงบทบาทของ IMF ที่จะช่วยประเทศสมาชิกรับมือกับความท้าทายดังกล่าว และเน้นย้ำความสำคัญของการมี safety net เพื่อรองรับความเสี่ยงที่เกิดขึ้น

